

Sosyal Medya Kullanıcıları ve Gazeteciler İçin Deprem Haberciliği Rehberi

Yüzyılın Felaketi olarak son Kahramanmaraş depremi sorumlu ve etkili biçimde kullanıldığında sosyal medya platformlarının nasıl işe yarayabileceğini bizlere gösterdi. Elbette bu süreçte iyi kullanımlar olduğu kadar kötü kullanımlara da rastladık. Medya kuruluşları da daha ilk günden itibaren insan kaynaklarını deprem bölgesine kanalize ederek deprem haberciliği yapmaya başladı. Biz, Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim elemanları olarak, yaşanan deneyimlerden de hareketle sosyal medya ile geleneksel medyanın daha doğru kullanılmasını teşvik etmek amacıyla bu rehberi hazırladık.

- 01.** Sosyal medyanın gücünün farkında olalım. Sosyal medyadan yapılan yardım çağrılılarıyla çok sayıda canın kurtarıldığını unutmayalım.
- 02.** Depremi Amerikalılar yaptı, depremi bilen kâhin gibi bilimsel değeri olmayan paylaşımlar yapmamak, yapılan paylaşımları yaymamak gerekir.
- 03.** Önceden meydana gelen başka bir depreme ilişkin görüntüler yeniymişçesine sosyal medyada paylaşılmamalıdır.
- 04.** Sosyal medyada paylaşılan fotoğraf ve videolarda gerçekliği bozacak şekilde ekleme, çıkarma, kolaj veya montaj gibi oynamalar yapılmamalıdır.
- 05.** Sosyal medya paylaşımlarında ve haberlerde nefret söylemi içeren, kışkırtıcı, ötekileştirici, ayrıştırıcı ifadeler kullanmamaya özen gösterilmelidir.
- 06.** Depremde yardımları kolaylaştırmak için kullanılan hashtag'ler, takipçi kazanmak amacıyla ilgisiz paylaşımlarda kullanılmamalıdır. Bu paylaşımlar yardımları sekteye uğratmaktadır.
- 07.** Sosyal medyada yardım ekiplerinin yönlendirilmesi amacıyla paylaşılan içeriklerin doğru ve güncel olmasına özen gösterilmelidir. Sonuç alınmış paylaşımların silinerek tekrar dolaşıma girmesi engellenmelidir.
- 08.** Sosyal medyada, gerçek yardım kuruluşlarını taklit ederek ortalama yöntemiyle yardım çağrıları yapanlara karşı dikkatli olunmalı, bu hesaplar tespit edilir edilmez engellenmeleri için sosyal medya platformlarıyla iletişim kurulmalıdır.
- 09.** Sosyal medyada, normal dönemlerde makul karşılanabilecek şekilde takipçi toplamak, beğeni almak gibi amaçlarla sansasyonel paylaşımlar yapmamak gerekir.
- 10.** Sosyal medyada, sahada haber yapan gazetecilere yönelik linç girişimleri çokça yaşanmaktadır. Bu tür girişimlere destek verilmemelidir.
- 11.** Yaralı ya da enkazdan kurtulan çocuk fotoğraflarının ve videolarının sosyal medya platformlarından paylaşılmasının ve bu çocukların sembol haline getirilmesinin yaşadıkları travmayı ömür boyu atlatamalarına yol açabileceğini unutmayalım.
- 12.** Yalan haberlerin daha hızlı yayıldığına farkında olalım ve teyit edilmemiş haberleri paylaşmaktan kaçınalım.
- 13.** Göçük başında yakınlarının enkazdan kurtarılmasını bekleyen insanlarla konuşurken dikkatli bir dil kullanılmalı, ne hissediyorsun, acı var mı gibi moralleri daha da bozucu nitelikteki sorular sormaktan kaçınılmalıdır.
- 14.** Depremzedelerle röportaj yaparken ve haberleri aktarırken duyarlı olunmalı, insani duygu ve değerler göz ardı edilmemelidir.
- 15.** Röportaj yapmak istediğiniz, mikrofon uzattığınız insanlarla, öncelikle kimlik bilgilerimizi paylaşalım, orada bulunma ve onlarla görüşme amacımız konusunda kendilerine bilgilendirme yapalım.
- 16.** Yakınları vefat etmiş insanlara baş sağlığı dileyelim ve üzüntülerimizi bildirelim, ama acınızı anlıyorum, bunlar geçecektir, her şey düzelecektir gibi ifadeler kullanmayalım.
- 17.** Yakınları halen göçük altında olan insanlara mikrofon uzatırken çok dikkatli davranalım ve mümkünse bu röportajları canlı yayın esnasında yapmayalım. Acılı insanlar istemeden başlarına dert açacak ifadeler kullanabilirler.
- 18.** Depremde hayatını kaybedenlerin görüntülerini ve özellikle de yüzlerini gösteren görüntüleri vermekten kaçınmak gerekir. Çünkü bu görüntüler en başta vefat eden kişinin yakınlarında kalıcı travmalara yol açabilmektedir.
- 19.** Deprem gibi travmatik olaylara ilişkin yayınların izleyiciler ve okuyucular üzerinde etkileri olacağını hesaba katmak gerekir. Travmatik görüntülerin insanlarda merhamet yorgunluğuna yol açtığını unutmamalıyız.
- 20.** Deprem haberlerini sayılara indirgemek, hemen her saat başı ölü ve yaralı sayılarını vermek bir süre sonra insanlarda duyarsızlığa yol açmaktadır. Ölenlerin birer insan olduğunu, istatistikten ibaret olmadığını dikkate almak gerekir.
- 21.** Depreme ilişkin haberleri verirken, görüntülere müzik ekleyerek dramatikləştirmek ve fotoğrafları hikâyeleştirmek doğru değildir. Haberler duygu değil bilgi temelli olmalıdır.
- 22.** Göçük altında bulunan insanlarla, habercilik uğruna sağlıklarını tehlikeye atacak şekilde gereksiz temas kurmaya çalışmayalım; oksijen kaybına yol açmamak için kurtarılmayı bekleyen kişileri konuşmaya zorlamayalım.
- 23.** Resmî açıklamalar ve güvenilir kaynaklar dışında yapılan açıklamalara itibar etmemek gerekir.
- 24.** Sosyal medyada paylaşılan görüntüleri teyit etmeden haberlerde kullanmamak gerekir.
- 25.** Olanı biteni objektif biçimde aktarmak için çaba göstermeliyiz. En kötü gazetecilik, gerçeği çarpıtan gazeteciliktir. Bu tür gazetecilik hem halkın bilgi alma hakkına hem de mesleğin itibarına zarar verir.
- 26.** Başvurulacak haber kaynaklarının konunun uzmanı kişiler olmasına dikkat etmeliyiz.
- 27.** Gazetecilerin ve sosyal medya kullanıcılarının yayın yaparken kendilerini ve başka kişileri tehlikeye atacak davranışlardan kaçınmaları gerekir.
- 28.** Medya doğru şekilde haber yaptığında aksaklıkların hızla düzeltildiği defalarca görülmüştür. İhtiyaçları ve yanlış uygulamaları uygun bir dille haber yapmaktan kaçınmamalıyız.
- 29.** Sadece sorunlara değil, çözümlere de yoğunlaşmak gerekir. Olası çözüm önerilerini haberleştirerek sahadaki ekiplere daha fazla yardımcı olmak mümkündür.
- 30.** Haber yapma sürecinde enkaz kaldırma ve göçük altından can kurtarma çalışmalarına engel olunmamalı. Canlı yayında hayat kurtarma görüntüleri verebilmek için çalışmaların aksatılmamasına özen gösterilmeli.